

P
R

O
S
T

O
R

Sholeh Rezazadeh

Nebe je pořád fialové

Přeložila Blanka Konečná

•

•

•

•

•

•

•

P R
O S T
O R

Sholeh Rezazadeh

**P R
O S T
O R**

Sholeh Rezazadeh
Nebe je pořád fialové

Přeložila Blanka Konečná

Praha, 2026

**P R
O S T
O R**

Tato kniha vychází s laskavým přispěním
Nizozemského literárního fondu.

The publisher gratefully acknowledges the support
of the Dutch Foundation for Literature.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De hemel is altijd paars © 2021 by Sholeh Rezazadeh
Originally published by Ambo|Anthos uitgevers, Amsterdam
All rights reserved. Text and data mining not allowed.

Translation © Blanka Konečná 2026
Czech edition © PROSTOR 2026

ISBN 978-80-7260-671-9

NĚJAKOU DOBU TRVALO, než dunění kol vlaku na kolejích vystříдалo zvuk klaksonů a převodovek, zvuk rušných ulic neustále zaplněných auty. Ale právě jsem si uvědomila, že se tenhle zvuk pomaloučku, potichoučku vplížil do mých myšlenek a vzpomínek. Stejně jako všechny ostatní věci, které se mi tady, než jsem si to stačila uvědomit, vkradly mezi mozkové buňky.

„Je tady volno?“

Hledím do modrých očí ženy, která se dívá na volné místo vedle mě. Tvrdošíjné lpění na nekonečných otázkách, které tu lidé pokládají, už mě neirituje. Usměji se, jako to dělají místní, a nalepím se na okénko, abych jí uvolnila místo.

Pastviny a zelená pole svištěcí kolem mi připomínají, že jsem na cestě. Z jednoho města do druhého. Od jednoho člověka k druhému. Za hrudní kostí mi hnízdí cosi oválného, jako neviditelný balón, co mě doprovází, kamkoliv se pohnu. Na večírek, do postele, do vlaku, do knihovny, do obchodu nebo kamkoliv jinam. Pokaždé když se obleču a podívám do zrcadla,

mám strach, že lidé ten neforemný balón uvidí. Kouli, která mi komplikuje přijetí tohoto světa a lidí v něm. Pokaždé když se směji nebo cítím smutně, koule ztěžkne.

O pár minut později už jsem ve svém obchodě. Je to místo plné použitého oblečení, popraskaných talířů, lžic, které se nořily do mnoha úst, a po léta schraňovaných náhrdelníků. Pokaždé když překročím jeho práh, přepadnou mě barevní duchové, co se v použitých předmětech usídlili, a tisknou ten oválný balón ještě silněji.

Svůj obchod miluji. Líbí se mi, když mi stará paní přinese plisovanou sukni z mládí, protože už jí neseď. Líbí se mi, když mi puberťačka přinese panenky z dětství. Nebo když mi postarší, opuštěný pán dá bílo-modrý porcelánový servis, protože mu připomíná jeho zesnulou manželku, a on si přitom pokouší vybudovat nový život. Líbí se mi, když lidé u mě v obchodě nechají stát věci, které kdysi milovali, a sami odejdou. Svobodnější a lehčí. A když jsou pryč, zabořím svůj nos do sukní, pomazlím se s panenkami, zahledím se do prasklin na talířích a doufám, že ty věci budou moct žít dál bez obav z konce. A pak tuhle

vyschlou lásku prodám těm, kteří stejně jako já milují věci z druhé ruky.

Když otevřu dveře obchodu, všimnu si dopisu ležícího na rohožce. Ze znaku se třemi červenými kříži vydedukuji, že je od obecního úřadu. Úřední dopisy nikdy nenesou dobré zprávy. Buď jsou to účty, nebo se jedná o projekty nové výstavby. Nikdy je neotevírám hned. Vezmu ho a odnesu k pokladně.

Uvnitř je divný vzduch jako vždycky, kombinace dřeva, pracího prášku a potu. Zpoza kasy mám výhled na Jidášovy stromy, které se komíhají padesát metrů ode mě. Kmeny se ohýbají ve snaze najít sluneční paprsky. Každou denní hodinu ukazují jiný druh krásy: fialové odlesky na listech a kmenech po ránu, oranžové světlo zvečera.

Zapnu rychlovarnou konvici a vezmu modrý hrneček, který jsem si kdysi koupila na bazaru v Tabrízu. Kus keramiky s několika puklinkami. Pokaždé když se na něj podívám, zašimrá mě v nose vůně toho bazaru: směs kurkumy, skořice, koření, vrbové limonády, vlhkých *kelimů* a ručně pletených koberců vonících po čerstvě oholené vlně. Zase jsem tou sedmiletou zrzavou

dívěnkou, kterou matka táhne za sebou. Matka hledí před sebe a dělá dlouhé kroky. Dívěнка nasává všechny vůně a dívá se na barvy sušených divokých květin. Prohlíží si všechny obchůdky na bazaru, prodejce, muže ve středních letech s barevnými saky, tlustými břichy a zasmušilými tvářemi. Dívěнка se tam chce donekonečna rozhlížet a vdechovat vůně. Ale matka má v hlavě večeri. Chce koupit zeleninu a ovoce pokryté blátem a pak co nejrychleji domů. Matka nemá ráda pohledy mužů na bazaru, a jakmile nakoupí potřebné koření, chce co nejrychleji pryč, pryč z tohohle podivného ticha. Dívěнка slyší pleskání křídel holubů, kteří omylem vletěli dovnitř a nevědí, jak ven. Slyší „Račte dál!“, co občas vykřikují prodejci.

Zase se stávám tou holčičkou, která si s otcem na trhu prohlíží jemné vzory na kobercích. Kobercích, které leží na sobě a prodavač je obrací jako stránky velkých omalovánek. Sluneční paprsky probleskují otvory v klenutém stropě. Neposlouchá otcův výklad o rozdílu mezi ručně pletenými a strojově vyráběnými koberci, ale zírá na jantarové korálky na jeho růženci a myslí na chutné jídlo, které spolu zanedlouho pojedí

v kavárně v opuštěném koutě bazaru. Myslí na to, jak jí chrupavka z kousku masa, které jí otec dá, zakřupe mezi zuby. Myslí na otcovy červené oči, když kousne do syrové cibule, na pálení v krku po vypití studeného, perlivého *ajranu* a na jeho úsměv.

Takhle plynou mé dny. Piji čaj, opravuji oblečení, odpovídám na e-maily a zveřejňuji na sociálních sítích fotky nových přírůstků. Občas si k věcem a jejich bývalým majitelům vymyslím příběh. Byla to snad mladá žena, která se chtěla přestěhovat do teplých krajin, kam by za ní nemohly ty šedivé mraky? Byl to puberták, kterého už ty dětinské krámy nebavily? Proč se své věci rozhodli prodat? Snad proto, že už pro ně neměli místo v srdci, v hlavě nebo v domě? Chtěli jimi potěšit někoho jiného? Tyhle příběhy si sepisuji, abych je později mohla vyprávět zákazníkům. Zejména těm, kteří do mého obchodu nepřicházejí z čiré potřeby, ale pro radost pátrají po nových úlovcích. Nebo těm, které zajímají příběhy jejich nových kousků.

Otevřu obálku od města. Ještě nemluvím tak dobře nizozemsky, ale okamžitě pochopím, co

tam stojí. Po dvojím přečtení zkonstatuji, že mi Jidášovy stromy nemávaly jen tak pro nic za nic. Budou je kácet, protože jsou staré a nemocné. Město se obává, že by mohly chodcům kdykoliv spadnout na hlavu.

„Krucinál!“ zamumlám.

Nikdy jsem nerozuměla tomu, proč je člověk důležitější než kdokoliv nebo cokoliv jiného. Proč se všechno točí kolem lidského štěstí? Co jsme to provedli Matce Zemi, že se její stromy musejí kácet, aby se zabránilo jejich pádu na naše hlavy?

Zavrtím hlavou, zhluboka vzdychnu a dopis strčím do kapsy kalhot, které právě opravuji. Nedokážu vyhodit nic, co souvisí se stromy.

Vzpomínám si, jak jsem poprvé něco našla v kapse kalhot ze second handu. Potěšilo mě to, i když jsem tomu vůbec nerozuměla. Rukopis cizího člověka na kousku starého papíru ve mně vyvolával pocit, jako bych na chvíli patřila k životu někoho jiného.

Slyším hlasité komíhání Jidášových stromů. Zdá se, jako by šeptaly báseň v jazyce, který neznám. Nezní to smutně. Evidentně ještě netuší, co je čeká. Ale my také chodíme, jíme, spíme,

tančíme, pijeme a čteme poezii, dokud nás nepostihne pohroma. Dokud nás neopustí nebo nezemře náš milovaný, nepřijdeme o práci, neshoří nám dům nebo se naše dluhy najednou nevyšplhají příliš vysoko. Dokud nás zničehonic nepotká neštěstí, jíme, spíme a chodíme normálně po ulici jakoby nic. Když dostaneme dopis, který nám obrátí život vzhůru nohama, je všechno jinak. Ale dokud žádný dopis neexistuje, nebo alespoň žádný čitelný dopis, nic se nemění. Stromy teď ještě bezstarostně zpívají a mávají. V jejich větvích si ptáci normálně stavějí hnízda. V těch hnízdech už leží pár vajíček nebo už dokonce žije pár ptácat.

Vrznutí dveří mě vrátí zpět do obchodu. Anna je stará známá. Ve tváři má široký úsměv a říká: „Ahoj!“

Anna je malá, útlá žena, která vždycky shání oblečení na tancování. Světle hnědé vlasy má rozčuchané. Líbí se mi její bezstarostný krok. Většinou na sobě má něco zeleného. Rovnou zamíří do uličky plné dlouhých, barevných šatů a ke kase přijde s napěchovanou náručí. Vede taneční skupinu žen a mužů jejího věku. Tancují evropské lidové tance. Když mluví o tanci, oči

se jí rozzáří. Vždycky se trochu bojím s ní mluvit; prozradila mi, že špatně slyší, takže aby něčí slova pochopila, musí ten druhý hovořit pomalu a umožnit jí odezírání ze rtů. Když se mi Anna zadívá na rty, znervózňuje mě to. Přesto mám ty klidné rozhovory s ní ráda. Pozoruji žíly, které se jí táhnou přes čelo, a droboučké letní pihy skryté pod vrstvičkou make-upu.

Anna je jedním z těch lidí, kterým se vždycky snažím vyprávět příběh kupovaného oblečení. Doufám, že jednoho dne, až se budu cítit ošklivá, unavená nebo smutná, se u mě spontánně zastaví. A že jí pak všechno vyklopím. Od toho dne si budeme moct říkat i něco jiného než jen „Jak se vede?“ nebo „Pěkný den!“. Stanou se z nás nejlepší kamarádky. Nejlepší kamarádky, které se k sobě nechovají pořád mile, ale občas i nepříjemně, podrážděně nebo bláznivě.

Od chvíle, co jsem tady, už se mi víckrát stalo, že jsem chtěla otevřít svou náruč a někoho v ní sevřít. Jenže díky myšlence na důsledky si ruce nakonec založím. Myšlence, že mi je ta osoba usekne, protože vyslovím špatné slovo nebo se budu chovat divně. Krásné přátelství, pár nádherných vzpomínek a pak od sebe odejdeme.

Jako všechna přátelství, která už nemám. Kamarádi ze základní školy, kteří už se ke mně na střední nebo na univerzitě neznali. Přátelé, kteří po přestěhování, během intenzivního milostného vztahu nebo po něm už na starou kamarádku neměli náladu.

Anna si oblečení ukládá do bavlněné tašky, kterou vždycky nosí u sebe. Prohrábne si vlasy rukou a se širokým úsměvem se na mě zadívá. Je z těch, komu se srdce zračí v očích. Její zelené oči rychle tepou, jako les ze samého světla. Promyslím si otázku, která by mohla zahájit konverzaci. Nějaký normální dotaz: „Co budeš dneska dělat?“, „Jak to jde v práci?“

Než dokážu cokoliv vyslovit, je pryč. Dívám se za ní a zrak mi opět padne na ty stromy s tančícími listy. Vyběhnu z obchodu za Annou a volám na ni, hlasitě. Otočí se a podívá se na mě. Chytím ji za ruku a řeknu: „Počkej prosím chvíli.“

Utíkám k Jidášovým stromům a seberu pár čerstvých listů. Potom je vložím mezi kusy oblečení, které si Anna právě koupila. Věnuje mi překvapený pohled a rozesměje se.

Pomalu pronesu: „Budou je kácet. Tyhle listy jsou pro tebe. Poslední listy jednoho stromu.“

Na odpověď nečekám, běžím zpátky do obchodu.

Jsem si jistá, že mě má za blázna. Hlavně kvůli těm podivným slovům: „Poslední listy jednoho stromu.“

Určitě kroutí hlavou a listí ze šatů zase vytahuje.

OTEC MI PROZRADIL, že se na vodě vznáším proto, že je jezero slané. „Nemusíš nic dělat, nepotopíš se!“ říkal mi. Musela jsem jen dávat pozor, aby se mi slaná voda nedostala do očí nebo do nosu. Když budu vodě důvěřovat, neutopím se.

Jezero leželo asi sto padesát kilometrů od Tabrízu. Bylo mi šest, když jsme k němu jeli poprvé. Otec slíbil, že mě vezme s sebou do mužské části, aby si matka mohla jít sama zaplavat, pokrýt se sláným pískem a nemusela si o mě dělat starosti. Vždycky jsem chtěla raději do mužské části, ať už jsme šli kamkoliv.

Když jsme dorazili k jezeru, všimla jsem si, že je voda na některých místech červená. Na břehu stáli pelikáni a plameňáci. Nad hladinu sem tam vyčuhovaly solné skály. Uklidňovaly mě, že se není čeho bát. Rychle jsem si natáhla plavky a vydala se s otcem do mužské části. Viděla jsem, že skoro všechny děti mého věku mířily s matkami do té druhé. Pevně se jich držely.

Otcovo kulaté břicho, chlupy na hrudi a pěkné čisté zuby se na slunci třpytily. Držela jsem se

u něj. Hlavu jsem měla téměř ve výšce jeho pasu. Na pláži jsem slyšela, jak muži hlasitě zpívají a smějí se. Otec mě chytil za ruku a pokračovali jsme na část pláže, kde bylo úplné ticho. Radši kolem sebe nikoho neměl, když jsme někam vyrazili. Byli jsme tak v bližším kontaktu s přírodou, tvrdil. Zvuk lidských hlasů by odváděl pozornost od zpěvu ptáků. Nemohli bychom si užívat té velké radosti, kterou nám příroda nabízí: svěžího dotyku větru, jemné vůně jezera a teplých dlaní slunce na našich zádech.

Když jsme byli dost daleko a smějící se muže už jsme neslyšeli, vyprávěl mi otec, že ve slané vodě nežijí žádné ryby, ale že bude jezero jistě nadšené z tak velké a krásné ryby, jako jsem já. Vzal mě za ruku a odvedl do vody. Byla teplá a já na kůži pocítila hrubost soli. Otec zrudnul a na jeho zpoceném obličeji se usazovaly slané krystaly. Chytil mě kolem pasu, pomalu si razil cestu vodou, která mu teď dosahovala až k hrudníku, a řekl, že se mám snažit nehýbat. Křičela jsem, že mě nesmí pustit. Hrubé, teplé prsty vody mi sahaly na záda. Zavřela jsem oči. Zatímco jsem poslouchala vodu, v očích jsem cítila bolest.

Říkala jsem si, jestli mě jezero skutečně vidí jako svou rybu a chce, abych se jeho vodou potulovala. Když jsem oči na chvilku otevřela a spatřila otce plavat o pár metrů dál, uvědomila jsem si, že už nemám jeho ruce na zádech. Byla jsem tak lehká, že jsem mohla jít kamkoliv, a nikdy bych se pohybem neunavila. Byla jsem rybou v jezeře, které mě nikdy nemohlo chytit.

Zírám na větev plující po hladině vodního kanálu. Je nacucaná, protože už je ve vodě dlouho. Podívám se na strom vedle mostu, ze kterého nejspíš spadla. Strom se na ten kus dřeva dívá taky.

Vzpomenu si na listy, které jsem dala Anně. Jestlipak si je nechala? Rukou si prohrábnu vlasy. Pár mi jich zůstane mezi prsty. Hodím je do vody, aniž bych se na ně podívala. Pro stromy je shazování listů možná stejně tak triviální, ale kácení přece jen musí vyvolávat jiný pocit.

Jdu do svého obchodu.